PAKO ARISTI

arrotz eta eder

Arrotz eta eder

Pako Aristi

poesia Susa

Liburu honen salneurria: 3 € + BEZ.
Ordainketa egiteko, edo liburu gehiago eskuratzeko:
http://susa-literatura.com/ebook

© 2016 Pako Aristi
© edizio honena: Susa
cc-by-sa Creative Commons Aitortu Partekatu
http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.eu

Lehen edizioa paperean: 2016ko maiatza
Edizio hau: 2016ko maiatza

Susa: 317 posta kutxa / 20800 Zarautz
Adoain Aita 92 / 31015 Iruñea
Zubitalde 21 / 48195 Larrabetzu
Telefonoa: 943 83 26 55
Elektroposta: susalit@armiarma.com
Webgunea: http://susa-literatura.com

EGUNSENTIAK

ERABAKIA

Erabaki bat
eta maite ez zenuen ogibide batean
iraungiko dira zure egun hitsak.

Erabaki bat
eta nostalgia zure zainen erbestean,
New York, Hong Kong edo Sao Paulon.

Erabaki bat
eta hiru umeren aita
inoiz maiteko ez duzun pisuan.

Erabaki bat
eta 25 urte emango dituzu
bihotza berotu ezinik espetxean.

Erabaki bat
eta gehiago ez begien aurrean
bera gabe ezingo zinela bizi
uste zenuen hura.

Erabaki bat
eta Himalaian hilotz,
izotzaren irribarre basatia
zure aurpegi zurian.

Erabaki bat
eta berreskuratu ezin litekeen
guztiari agur, good bye.

Erabaki bat
eta beste ez-erabaki baten
higadurak erreko dizkizu erraiak.

Hartzeko aske izan ginenak
zein unetan eta nola
bihurtu ginen hartutakoaren morroi
konturatu arte...

Erabaki bat.

ILINTI BAT EGUNSENTIAN

Esnatu zara,
egunsentiaren altsumak dira
zure begiak,
zabalik utzi zenuen
pertsianaren hutsartean.

Lehen soinuak
dituzu ebasten,
txori kantuak,
oin hotsak auzoan,
trafikoa urrunean.

Garbi zaude,
eder eta fresko,
duela bi ordu eskas
belarretan pausatu den
ihintz tanta bezain,
ordu erdiko bizitza baino
geratzen ez zaion
kristal iheslariaren haurride.

Haize berria zara,
atzokoaren ezberdin,
bare duzu arnasa,
zure gogoaren nasa,
eta izaki ororen
ondasunik preziatuena
duzu eskura:
beste egun bat
bizitzeko aukera.

Izan zaitez arin,
egon zaitez erne,
pentsamenduek argia
irents ez dezaten,
oroitzapenek eta damuek
zure lumaje koloretsua
belztu ez dezaten.

Eutsi epifaniaren mirakuluari,
munduaren neke zaharrak
garaitu ez zaitzan.

Lotarakoan agur

esango diozun eguna
diamantezko ihintza
izan dadin,
gozatu ondoren
ihes egiten
utziko diozun printza.

AMA, ATTE

Umetan zer nuen sentitzen
gero dator gogora.
Bularraren espazioan
haize bila balebil
amiltzen da ulermen eske.

Ia mutu izan nintzena
sei urtera bitarte,
harriduraz begira
iritsi behar ez nuen
leku hartara:
Sukalde zahar bat,
eta bonbilla horikaran
azal zuhaileko ogi tristea.

Berriro hemen!
pentsatu nuen
formarik gabeko
hizkuntza batean.
Luzea egin behar zait!

Hitz egiteko nagitasuna
defentsa bakar,
jakitun hitzak direla
konbentzioaren oinarri,
dogmak, etsipen eta uste
eztarrian behera,
eta garunera gero betiko.

Zientzia ere ez neukan alde:
Barkaezina da 20 urterekin hiltzea.
Hemen akats bat dago!
kexatu nintzaion medikuari,
baina zientziari zor hura ere:
Ez iraindu
bizi-hatsa eman dizunaren
borondaterik!

Igaroak nituen mendeak
eta gerla-aroak
giza-ikararen geografiak,
eginak ordurako
egin ezin direnak,
etorkizunean berunezko kateak

zain neuzkala jakiteraino.

Arintasuna izan dut jomuga,
eta errurik gabe
gozatzeko ahalmena
nire ondare.

Heziketa oneko basati izanez
eraman bailiteke
habeak minaren harroinetan
paraturik dauzkan
bizitza honen zama.

BOROBILA ETA PUNTUA

Uterotik mundura,
hori denek ulertzen dute.
Baina mundutik nora?

Hara *noraeza*
asmatu zuen galdera,
milaka urtetan
erantzun ez duguna.
Edo erantzun izan dena.

Baina hargatik ez da desagertu
gure dardara:
Uterotik mundura...
Baina mundutik nora?

Banaka iluminatuen erantzunak
talde-arau bihurtu zirenean
sortu ziren erlijioak,
izaki askea jopu egiteko
tresna harrigarriak.

Baina aske izan denak
une bereziak baititu gogoan,
beti ditu bilatzen
askatasun izpiak gauean.

Eta galderak lasaitu ala larritu
egingo duen jakin gabe,
existentziarekin erdietsitako
sinbiosi unerik gorenean,
galdera jaurtiko du
lurreko lehen gizaki gisan:
Mundutik nora?

Krudela erantzun falta.
Ala askatzailea, agian,
bakarrik kokatzen duelako
unibertsoaren erdian?

Haratago ere baikaramatza
denboraren jolasak,
norabide ugari dauzkan
haren hareazko hatzak:

Uterotik mundura,
hori denek ulertzen dute.
Baina nondik uterora?

Mundutik nora dagoen hutsunean
ixten baita
uterora nondik
ekarri gintuen zirkulua.

MANDUBIAKO PORTUAN

Erraza da hitz egitea
aberats zarenean
diruaren hutsaltasunaz.

Ezinezkoa, aldiz, jabetzea
indartsu zaudenean
noizbait minik gabe paseatzea
miragarri izan litekeenik.

Maitatua zinenean nola uste
abandonuaren orubean
irribarre bat, dei bat
altxor bihurtuko zirenik.

Zer da katarsia,
pentsamendu ororen
iraungipena ez bada,
itsas orro soila entzuteko?

Zer da estasia

azal biluziaren laztanek
orgasmoaren lilura bera
gainditzen dutenean?

Udaberriak lehertu ditu
hostotza hertsiak
belatz berde eta
lurraren aro lotiak.

Gozatu ditu
zaurien ausikiak,
eta erraza da
ez pentsatzea,
ez oroitzea,
ez hitz egitea.

Idatzi gabe ere
begietara datorren
kolore uholdearen erasoari
zure bizitza bera
eskaintzea.

ERRAUSTEGIA

Bizitza gauza xumea da,
eta gu haren umeak.
Hutsala eta biluzia da,
baina asegaitza gure arima.

Bere txikitasuna onartu ezinik
balore handien bila hasten dena.
Nire deituz orori,
ezabatzen du ororen askatasuna.
Nire ama, nire seme, nire etxe, nire samin.

Tragedien bila harremanetan,
estasia amodioan,
gizartearen errespetua,
domina, sari eta txalo artean.
Eta dirua gose soldata tantaietan.
Mereziko ez dut, bada?

Gotor besarkatzen du errua
sentikor agertu nahian,

bizkarra birrintzeraino.

Konplexua izan nahi du
zabor teorikoaren biltzaileak.
Uste du balore bikain horiek
bihurtzen dutela distiratsu,
errepika ezina guztiz
haren arrastoa munduan.

Bizitza gauza xumea da,
eta gu haren umeak,
barka ezin litekeen
akats bakarra
gure hondamen:
arazoak sortzeak
plazera zekarrela
ezagutaraztea zuri,
ego likits,
burmuin zantar,
arima eskas,
ororen birrintzaile.

GARAPEN

Onbide baten hastapena
izan behar zuen bidaia,
bizitzarena,
Okabidean galtzen da
salbazioaren arauak
ikasi ez zituen
gizakiarentzat.

Tira: onar dezagun
pertsona gehienen iritziak
bere guraso eta irakasleen
iritzien aldaera ttipiak
baino ez direla.

Baina balego une bat,
tximista baten zarrastada,
ikasitako oihartzunen durundia
kolokan jartzera letorkeena
—zeruaren ezabatze bat
galerna beltzean—,

mundua begiratzeko leiar berri bat
erauzi geniezaiokeen arrosari
saminik gabeko ihintzetan.

Oinarrizkoak diren
ideia arruntak:
ez hartzea dena hain serio,
ongi dibortziatzen ikastea,
umeei ume izaten uztea,
lagunei lagun trakets,
ondasunak inor neurtzeko
boteretik desjabetzea...

Onbide baten hastapena
izan behar zuen bidaia,
zitalkeriara desbideratu gabe
burutzeko ikasi behar den oro
deitzen baita bizitza.

BIDAIAREN ONDAREA

Geure buruari amaigabe
kontatzen diogun
ipuin baten hitz-sorta
baino ez da
gure ondare guztia,
eta besteek esandakoarekin
osatzen ditugu atalak,
bizitzari zentzua
emango dion arao baten bila,
eta azken arnasaren
atarian ere
ingurukoak behartzen ditugu
jarraitzera, aurki gaitzaten
ahots multiplikatuetan,
edozer hobe
isiltasuna onartzea baino,
ozpin zaigu haren ezereza,
minsor eta antzu,
baina arrakasta duen ipuina
bakarra da,

isil ezinezko eztanda:
Bizitza isiltasun batetik
beste isiltasun batera doan
ufada bat baino ez dela,
gerra eta bakea
bereizten ez dituen
erosta trumoitsua.
Isiltasun amniotikoan egonak,
datorkigun mutualdirako
hitzez elikatu diren
ubarroiak, gu,
beti ur azala
bai ukitu,
ez ukitu,
paisaia ainubeak
argituko dituzten
hitzen esklabo.

MUNDURA ESNATUAK

JAIOTZA AGIRIA

Uterotik haurtzarora gara jaiotzen,
artopil eta gaztaina erreak
errege ziren erresumara.
Hori da promesa guztia.

Hamalau urterekin
berriro jaiotzen gara,
oraingoan bizitzara
doa zuzenean gezia.

Gorputza dugu, lehen aldiz,
eta geure-geureak ditugun
sentipenak, begiak, lurrin
eta azalaren ikarak.

Erekzioak eta arrakala ubelak
datoz desioaren mezulari,
nor naiz ni, gorputz naizena
ala hegaldatu nahi lukeena?

Lurmentzen ari dira
zainetako harriak,
hamalau baldintza ekarri zizkizun
izotzaroko orratzak.

Garaitu beharko, ezinbestez,
arnasa higatuaren zaindariak,
osotasuna laurden erdira
mugatu nahi luketenak.

Eten mozorroaren josturak,
ederra zara, berez,
urrezko begietan
zauzkatenen txinpartetan.

Bizitza osoa iraun dezakeen
udaberri batean zaude;
izan zaitez zarena,
zarena izan zaitezen beti.

ZERTARAKO, BIZITZA

Bizitza hondatzeko dago!
esan ziguten,
eta berehala hasi ginen
hainbat eredu ikusten.

Inbertsio baten gisan
ezkonduak zirenak,
ondasunetan neurtuz
edertasunaren kopurua.

Bokazioari bizkar eman ziotenak
tradizioari jarraitzen,
gutxiespena barneratu eta
balio propioak gaitzesten.

Iritzi bako jendea
harro bere artaldean,
bidez kanpo doana
tirokatuz mihi puntan.

Aurre egiteko beldurrez
klase sozialak irensten zuen
sozialki ere aberatsagoa
izan zitekeen jeinua.

Gustukoa baztertuz
diruz hobea zen lanean,
belaunaldi osoak ikusi ditut
hondatzen etsipen betean.

Agindu guztiak betez
—ezkondu, umeak ekarri—
kontent geratzen dira
zoritxarra erdietsita.

Helburua sufritzea bailitz,
eta bere neurrian
sufriaraztea besteei,
eginbeharra bete dute.

Umea ni, ez nuen atsegin
utzi ziguten munduan
egoteko era,
urteak hondatzeko manera.

Bizitza bizitzeko dago!
oihukatu genuen euforiko,
ospatu dena, joan dena
ez baita itzuliko.

Bizitzen ari zara
jaio zinenetik,
bizi zaitez, soilik,
zeu zarenetik.

Hamazazpi urte,
zenbat indar begi-ninietan!
Eman pausoa, orain duzu orena,
imitatzetik izatera dagoena.

Babestu ongi bereizten zaituena,
zeuregan daramazu eta
berez zeurea dena:
izango zarenaren altsuma.

GAURKO OROITZAPENAK

Kezkak? Zeintzuk?
Lagun zaharrak aurkitzea
tximeleta hilen katalogoa
irakurtzea lakoa da:
Txaleta saldu behar izan dut,
langabezian nago,
aurre-jubilatuko naiz laster...

Hain urrun
Ezerk axola handirik
ez zigun garaietatik.

Dena ikusteko, dena egiteke,
ezberdin enkontru bakoitza,
loreetan etzaten ginen
zikin-beldurrik gabe,
akaso gonak gehiago
jasotzeko grina zainetan,
piztien lagun, agintarien etsai
Janis Joplin hil berritan

—ala Bob Marley zen
gure omenezko marihuanaren errege?—.

Lau teilatu entzunez
hondartzetan egiten genuen lo
—non etxetik kanpo baino hobeto?—,
aurpegiak hurbil, eskua gerrian,
euria egingo ote zuen
kezka bakar,
ezerk axola handirik
ez zigun garaietan.
Selektibitateak?
Agian amaituko ez genituen karrerak?

Lehen aldiz aire purua
arnasten ari nintzen
sentsazio hura,
ez zegoen besterik,
haur jaioberriak ginen,
bizitzaren jabetzara iritsiak.

Badoakit bizitza ezer pilatzeko
lanik egin barik,
ez badira uneak, musuak

edo estasiaren oihuak.
The House of the Rising Sun
aski zitzaigun
—Eric Burdon, hammond blues—
hegaldatzeko urrun,
urrun zitzaigun dei batengana.

Hamazazpi urte genituen,
edo hamalau, edo berrogei,
berdin zaio,
zorionaren ilunpe zitezkeen
maratila guztiak ostikoz
apurtu behar izan ditut
nintzenari eusteko
naizenaren oskolean:
bizitzaren jabetzara
iritsi berria den haurra,
aire purua arnasten
munduaren goiz-alban.

ERRESPETUA

Horrek gauza arraroak
pentsatzen ditik,
esaten zuten niri begira.

Txibiak harrapatzera joan behar diagu,
eta niri txibiak begitantzen zitzaizkidan
itsas hondoan, duin,
euren bizitza bizitzen.

Nork emana zigun eskubidea
haiek handik erauzi,
krudelki erail
eta platoan jaki bilakatzekoa?
Txibiek kurrixka egiten balekite
negar eremu erogarria
litzateke itsasoa,
goizeko bostetatik bederatziak arte.
43 txalupa Oriotik Zumaiara bitartean,
itsasoa garrasika ipiniz egunero.

Gizakia, animaliarik koldarrena,
gizakia, animaliarik ahulena,
arropa jantzi beharra daukan bakarra,
bere azalera naturalak balio ez diona
mundu honetan egoteko, hargatik
beste animalia guztien mendekatzailea.

Hegaztiak begiratzen nituen,
arkumeak, oiloak edo oreinak,
eta ezin nuen irudikatu
bizirik zegoen ezer hiltzeko
baimenik neukanik,
munduko fauna nire azpilaren
hornitzaile izan zitekeenik.

Antxoak harrapatzen gauaz,
milaka, tonaka zilar bristada
sarean saltaka,
hauek ere atera ditugu
haizearen asfixiara,
frijitu ondoren haien edertasuna
zimurturik erakusteko tabernan.

Nondik dator

bizirik zegoena
hilik ikusita
plazer sentitzeko agindua?

Horrek gauza arraroak
pentsatzen ditik,
eta bakean uzten ninduten,
zerbait desegokia esateko
aukerarik eman gabe,
badaezpada.

UDAKO GAUAK

Sentitzeko modu bat,
hamazazpi urteko hura
berpizten da nigan
udako gau epeletan.

Belar-ondo usaina,
zure gorputza,
zure bularrak nire eskuetan
txori-kume beldurti.

Ezpainen gutizia,
ilea euritan blai
eta zure blusa ere bai.

Bizikletan estu-estu eginda,
bedatsean etzanda,
berriak ziren sentimenduak,
beroak ziren hotzikarak
gorputz lerdenetan.

Hiltzeko beldurra
ezabatu zenidanetik
bizitzara itsatsita utzi nauzu,
zure sexu lurrinera lotuta
nire gogoa.

Izarrak zeruan,
errekaren murmurioa,
hostoen xuxurla,
itzalak, estropezuak,
ukitze baldarrak,
eta azkenik, biluzik,
haragiaren ausardia eta beldurra,
bat-egite miragarri bat
inoiz amaitu behar ez zuela
zirudien plazer asearen epizentroan,
behin eta berriro bisitatu arren
gehiago berdina izan ez den
zirrara sentitu nuen gauean.

MUNDUA MAINDIRE BATEAN

Larrua jotzen duenean
bizitzari zentzu bat
eman diola uste du gizakiak
plazeraren itsumustuan.

Gorputzak patuari gaina
hartzen dion unea,
hilezkortasun mezu lehenak
hormona batetik bestera.

Bizitza sortzaile deblauki,
pasioen fundatzaile,
askatzen da korapilo
hiltzaile ugari.

Misterio baten gunera,
gurasoek gordetzen zutena,
sekretuan iritsi zara
zure espeziekoen muinera.

Zeure sorrera argitzen duen
ekintzaren ekintzaile,
haurtzaroko lanbro haietara
nola iritsi zinen ikusgai.

Sexua gorputzaren erlojua,
orgasmoak une goren,
gozamenak daki maitasunaz
maitasunak baino gehiago.

Larrutan sortzaile zara
—beste batzuen desio,
intziri eta oihu—,
plazer uholdeen eragile.

Inork ostu ezin dizun tresna
zeu zara zeuretzat,
errua zelatatuz gero
eta bere mozorro guztiak.

Zapore berri bat sexuak
ematen dio egunari,
oroimenean ezdeus erabat,
orainaren menean du indarra.

Aingura bat kontzientziara,
hori bere misterioa,
hegaldatzen zaituelako ere
dimentsio sakonagoetara.

Jokoaren partaide
eta aktore nagusi,
urrezko zubian zaramatza
batasunik basatienera.

Eman eskerrak, besterik ez,
orgasmoaren gailurrean
eternitatea zer den
sentitzen lagundu dizutenei.

DIPTIKOA

Begirada bat soilik izan liteke
amodioaren habe nagusi,
ustezko edo benazko
desanparo aldietan sostengu.
Begirada batek lotu zaitzake
hezurrek errefusatzen dituzten
paraje heze hauetara,
begirada batek bildu
—hain topikoa dena—
iragana, oraina eta
geroaz gera daitekeena.
Begirada batekin moztea zailagoa da,
gorputz batekin baino.

Gorputza amodioaren probaleku,
gogortasunaren hartzaile den
haragi samurra
bat egiten
hauskortasun perfektuan
unibertsoak hautatu bailituen,

entseatu gabe ere berez
estekatzen diren giharrak,
gogoangarri diren orgasmoak
errepikapenean higatzen hasi arte,
estasia azalez azal
bidaiatu nahian,
dardararen berpizkundea bilatuz
gero eta urrunago.
Gorputzetik pertsonara
jauzi egitea zailagoa da
beste gorputz bat bilatzea baino.

DESIOEN KRONOLOGIA

Gaztetan desiratu izan ditut
emakumeak, parrandak, motoak,
sariak eta aitorpen sutsuak,
mundua hobeto gozatuko nuelakoan.

Ahazturik, ordurako,
umetako gurari sinpleenak,
ezer egin gabetan
oinarri zutenak,
belazeetan etzan,
lagunak uretara bota,
irakurri, galtzak moztu,
Zalakain eta Enid Blyton,
arboletara igo
edo poemak kopiatu
nik bakarrik dakidan harentzat.

Baina nola heldua zarenean?
Zertaz gozatu?
Jomuga berriak aurkezten zaizkigu:

Boterea, ospea,
mesedea zor dizutenen
begirada malgua
eta min egiteko
beste aukera guztiak,
sexu arruntak jada
asetzen ez duen
lujuriaren bide arriskutsuak,
bilaketa baten nekeak
zipriztindutako itsaslabarretan.

Desioa goiburu duenak
bizitza gozakaitz sarritan,
egunik ederrenean hondartzan
mugikorrari so pasieran
doan neskaren gisan.
Berera adi,
itsu beste guztira.

Dena itzultzen da ondoren,
dena dakar itzulian gero
neguko hondartza abandonatuak
bilakatu garenean,
erresuminak, on egiteko

galdu genituen aukerak,
eta gurari sinpleenak,
ezer desiratu gabe ere
dena daukazula sentitzea,
begiak zabalduta bakarrik.

GERLA ISILAK

ELKARTZEKO ORENA

Zure laztanen truke, maitea,
batere zalantzarik ez nuke,
enbata eta kazkabar-jasak
zeharkatuko nituzke
zure begiradaren abegian
pausaleku, babes eta
suaren bila.

Zure muxuen truke, maitea,
merezi luke dena,
tren bat galtzea,
elurte luzeenak abaildutako
negua itxarotea,
ezpain busti
ihintzari irekiak
hurbiltzen ikusteko,
urrundik datorrenak
nola desio duen
tximiniaren beroa.

Eta noizbait balego libre
zure bihotza, maitea,
eta nireak askatuko balitu
iragan-xuxurlen zama guztiak,
sahats baten azpian
elkartuko ginateke, apika,
lehen loreen lurrinean,
bi papogorri ginateke,
bi hosto more,
edo ortzadar betearen kolore
gure begirada seinduetan.

Zu eta ni, besterik ez,
bi izaki xume edo erraldoi,
lehen ezagutzaren egunetik
maitatzearen biluztasunera
dagoen bidaia infinitua
—itxarotea itxaropen bakar—
burutu dutenak.

ZEPOA

Zer dauka bakardadeak,
zein ikararen jabe da
bizitza osoan
haren ihesi
ibilarazten gaituena?

Begiak pantailetara so,
belarrietara entxufaturik musika,
mehatxu egiten digu muezinak
esnatu orduko:
Kontuz isiltasunarekin!
hurrupatuko zaitu, ezerezaren
dimentsio higiezinetan!

Gerra pentsamenduari!

Utikan bide propioak!
Ez kuestiona ezer,
ongi funtzionatzen du denak,
lerratu lozorroan zahardaderantz,

berriro entxufaturik
suero-jarioaz disekatuko
zaituzten ospitaleko tximeleta.

Dirua bada konbentzio nagusia,
izan konbentzional!
Ez aldendu tributik,
korri omenaldi, afari
eta jaien tourra,
izan ero urtean behin
inauterien hasperenean.
Estoldak espiritu askeez
beterik daude
zinikoek okupatutako
etxeen azpian.

Zer dauka bakardadeak?
Zer isiltasunak, ez bada
haurtzaroan kamustu ziguten
indar basatia aska lezakeen
denbora eta espazioaren
elkargune arriskutsu direla?

Bizi, bizi haien ihesbidean,

eta agian ohartuko zara
—ez nago ziur baina
ez al da ikaratzekoa?—
hiltzear zaudenean
laurogei urte
daramatzazula hilda.

PRENTSA-OHARRA

Galdetzen badidazu
etsairik ba ote dudan,
nik esango dizut ezetz.

Harrituko zara, noski.
Ezagunak dituzu
piztu ditudan polemikak,
erantzun mingotsak,
eraso pertsonalak.

Ibili zara interneten begira,
zenbat irain eta zantarkeria!
Badakit, ez nauzu internet gehiago
ez begiratzea erabaki zuen
ego atrofiatuaren jabe.

Halere, nik, etsairik ez dut.
Eta ez da Buda bihurtu naizelako
yoga eginez baraurik emandako
asteburu luze batean.

Etsaigoaren nire zatiari
uko egin diodalako baizik.

Bi ez dira etsaitzen
batek nahi ez badu.

Eta goibeltzen du
gorrotatzailearen grina,
bizigarri zitzaiona.

Zeinen tristea
alde bakarreko gorrotoa!

Alde bakarreko amodioa
baino gehiago,
honetan ilusioa baitago bederen,
hartan, aldiz, etsipena.
Nahi eta ezina.

Zein kamutsa bestearengan
erantzunik ere
sutzen ez duen gorrotoa!

Galdetzen badidazu
argi esango dizut behingoz:
Etsairik ez izatea
erabaki dudala,
etsaitzat naukatenen
ardurarik nire gain
ez hartzea.

DIASPORA

Distira hartatik, itzal hau.
Eguzki izpi batzuengatik
bizitza osoa lanean
—pisu hura kostan,
handiuste pobretuen urbanizazioan—.
Mundu zatituan
sexu gose asegaitza,
disoziatua.

Pentsatzen hasten naizenean
uzten diot itsasoa ikusteari.
Baina bada une bat
gogor ibilian noalarik
gogoetak desagertzen direna.
Zorion oharkabea.
Nola egin duzun ere ez dakizu.
Berriro itzultzen direnean
konturatzen baitzara
haiek gabe egon zarela,
ondo zeundela aitzintxe.

Zer gertatu zaigu?
Nola kontatu?
Jakingo balute benetan
nolakoa naizen!
Noiz arte ezkutatu?

Ez gara goizero
danborra jotzen zuen indio hura,
bere arimari deika,
gauaz urrun joan balitzaio ere.
Ohitura dugu oroitzea
zer garen besteentzat,
zer esan dezakegun eta nola
erabakia daukan mundura
egokitzeko goizero.

Hitzek pentsatzen gaituzte,
eta ez alderantziz,
gure aurka erabili den botereak
gutaz egin duena errespeta dezagun.
Geure diaspora gara,
iraganera hiltzen,
goizero orainera jaiotzen
ikasi arte.

BAKARDADEAREN AROAK

Hamazazpi urterekin
deserrotua izan nintzen arte
ez nuen jakin
nor nintzen oso ziur.
Zertarako, norentzako.

Obeditzea neure burua
galtzea zen,
baina ez obeditzeak
haserre-trumoia zekarren.

Hamazazpi urterekin arroztu
eta bat-batean gorpuztu
egin nintzen
munduarekiko,
original,
sortzetik aske,
eta era berean
patu kolektibo
baten aldarteko.

Nor garen
ziur daukatenen
ondotik urruntzea da
zorionaren bide bakarra.

Horretan datza
gure jarrerak xehatu
nahi dituztenen monopolioa:
dohakabe saldo izanen den jendartea,
aiseago birrintzeko
interes batzuen menera.

Ai! zer plazera zeru
urdin baten freskuran
zure jiteko lagun bat,
edo bi, unibertsoa eskura,
ardoa edanez arratsaldea
iraungitzen ikusteko.
Bakarrik egoten ikasi duenak
badaki besteekin ere egoten.

Zorion inposatua ukatu zuenak
dontsuago izanen du berria.

Deserrotu dena izanen da aske
jende asea izutzeko moduan.

Ez baikara inorenak,
orainarenak ez bada.

ISILTASUNAREN KRONIKA

Hostoen dantza haizearen menera,
ba ote gauza ederragorik?
Jakin beharra al dago
hostoak haltzarenak direnik?

Haizea dator ipar aldetik,
hego berotik ekaitza,
metaforarik egin behar al da
ulertzeko gure bizitza?

Herritik atera orduko
jendea mugitzen dakusat.
Harat-honat, ez dira nekatzen,
zeren bila, nik al dakit?

Mugiera da egunaren jarduera,
eguzki geldo, itsaso indartsu.
Geldi dena hila omen da:
Mugi zaitez, bizitzaren jopu!

Loreak miresten ditut,
mitxoleten jostun,
zanbuluka airean
hegaldatu ezinaren jakitun.

Inora joan ezin dena
geratzen omen da etxean.
Baina errege balitz
irudimenaren erresuman?

Larregi mugituz estresa,
geldirik aspermena jabe,
zer egiten zuen jendeak
antzina telebistarik gabe?

Agure bakanak geratzen dira
zahar-etxetik begira,
zenbat jakinduria, baina
nehor ez doa haien hegira.

Isilik egoteko ikastaroak,
barre egiteko ere bai,
ume galduak gara
bakarrik ibiltzeko ezgai.

Duela bi mendeko margoak
ezberdin dira egunero,
gu dena errepikatu ondoren
oheratzen gara gauero.

Mendi batek, bere geldian,
sortzen dit konfiantza gehiago
hitzik ederrenetan bildurik
datozen guztiak baino.

Ziegan leiho bat aski
aske sentitzeko beti,
begiak ixtea nahiko
zu hurbil sentitzeko.

Ura bare doa, halere,
arbolak eta airea freskatuz,
ez du uteroaren oroimenik
tantaz tanta itsasoratuz.

Orekaren etsaia da
gizakiaren zarata,
helburu handien atzetik
beti dabil arrastaka.

Begira izarrak, zeruan daude,
arbolak unibertsoaren sustrai,
isiltasunik gabe ez nuke
gehiago bizi nahi.

Jaio geroztik ibili gara
batera eta bestera,
aski da, iritsi da eta
isiltasunaren bezpera.

Egon zaitez seguru
bakea dugula aiduru,
noizbait gauden lekuan
egoten ikasten badugu.

GONBITEA

Oroitzen dituzu ekainaren zain
egoten ginen urtaroak?
Hostotzetako kolore eztanda hura,
sudur-mintzetatik sartu
eta barne-pleguak
dantzarazten zituen
lurrinaren musika?
Belar izpien azkura masailetan,
zomorro, eltxo eta
otsalizarren artean?

Gogoan etxola hartan
eman genuen gaua,
elurbilduak izoztu zuen
arratseko haizearen
orratzetatik ihes?

Ahaztu dituzu gure jolasak,
ni John Keats nintzela
gaban luze harekin,

eta zu Lou Andreas Salome,
Kontxako ur hotz-minetan
bainatzen ginelarik
iraileko uda berantiarrean?

Zatoz, ahaztu
adin serioaren lotsak,
behialako izuak
eta laidotutako
bihotzaren arrangurak.

Zain daukagu
ekaineko gozotasuna,
belardi batean etzanda
elkar besarkatuz
zelaian behera
bueltaka joateko.

Izango da borda bat
tximinia beroarekin,
eta ezer gehiago,
Lou eta John bakarrik
aurrez aurre.

Berreskuratutako amodioak
dena babesten baitu,
ahulaldiak, promesak, negarrak
eta gure hezur zaharrak.

BALAK ETA IZARAK

HERRI BATEN HISTORIA

Arina zen zure nerabetasuna
lizarren azpian paseatzen zenuenean,
denei erromerian zinela esanda
benetako helburua iristeko presaka:
bilera politiko bat Txemarenean.

Sexuaren hastapenetan zenuen gorputza,
lotsa zure masailen ilunabar gorrietan,
sua bihotzean, baina ez amodio gomutan:
Iraultza —hay hombres que luchan un día—
eta gerra zeuden ilusioaren uberan.

Zirrara zerien haizean zeuden erantzunei
—hippyak, black panther, deskolonizazioak—,
armak hartzea bekatu izateari utzi zionean
—debutó en ETA descargando una metralleta—;
okerragoa zen herri koldarren kondena biblikoa.

Presakako heldutasun baten ezaugarriak
ekarri zenituen zure gaztaro lerdenera,

diziplina, obedientzia, odol hotza
—hiriburua sutan jartzeko behar zena—;
egin ostean jarri ohi zinen urduriena.

Bota zenituzten gizon oldartsu askoak
—planifikazioak zekarren efikazia itzela—,
hiru komando zinetelakoan egon ziren,
erori zineten arte, diskrezioa falta,
agian gizakiak ahulen duen saihetsa.

Ezagutu dituzu isolamenduak, menu errepikatuak,
argibako egunak, eldarnioz betetako loak,
bizitza kartzelan emateko prest zeunden,
ezjakitun artean eternitatearen minaz,
nola gaztea egon litekeen soilik xalo.

Telebistarik gabe lau urtez, beti bakartuta,
denbora pilatu da eztandarik gabe,
ez azkar, ez geldo, ezin ezer espero;
orain zara larritzen lehen larritu ez zinena,
lehen, orain, gero, ezabatuak dituzu oro.

Iritsi egiten da dena, ez itxoitea da sekretua,
eta kamerak zain zenituen espetxe atarian,

dotore jarri zintuzten presa sozialek
—edertasuna berez daramazu, pausoan eta irrian—:
Zure begietan mututu ziren hitz antzu guztiak.

Inoiz ikusi ez duzun Kubako malekoia zirudien
Kontxako badiak zure amets iraultzaileetan,
baina urteak joan dira denboraren errailetan
—zenbat ote asko, hogeita bi, hogeita hamaika—;
bide gorrien erresuman zaude: hona Danimarka!

Pertsonarik alaiena zu zara hemen, zinez,
oraina bizitzen ikasia iragan zantarrean,
ahuldu dira utzitako herriaren aztarnak,
geu ere ez gara jada izan ginenak,
aurkituko ditu forma berriak gure bizi nahiak.

BIOGRAFIA TTIKI BAT

21 urte zenituen 1983an,
eta lerdena zinen,
zure jaioterriko
lertxunak bezain,
eta amets egiten zenuen
—*Una luz cegadora, un disparo de nieve*—
noiz baretuko zuen
metrailetaren kantu-hotsak
barrunbea iraultzen zizun ostotsa.
Paseo Berriko ubazterrean, bihozbera,
kondena luze baten bezpera
bizi zuten lagunei
igortzen zenien kresal-lantua,
eta elur guztiak.

36 urte zenituen 1998an,
eta zaildua zeunden,
moztuak ile-kiribilak,
zeu zinen orain
suntsiketaren txandan,

euririk ezagutzen ez zuen
zeru baten itxituran,
egun lanbrotsuak gogoan,
kaioak Getariako hondartzan
Irlandatik zetozen baporeei begira,
alga usaina iraileko ilunabarretan,
eta herri bat.
Han al dago? Bizirik ote?
Lau, bat, hiru bost zazpi,
euskal diskoak debekatu zizkizutenetik
ezin duzu kanta ahantzi.

51 urte zenituen 2013an,
lertxun bilakatua zinen
zaindariak ere izutzeraino,
tantai, begirada tenkor
pausoa bizkor.
Kezkatuta atera zinen,
zu non zer izango,
baina, batez ere,
herririk ote zen egongo,
bailara berde haiek, txalupak
lehen baino koloretsuagoak,
iraupen soilarekin etsiko ez duen

arnasa baten bila.
Lagunak hor zeuden, maitea itzuli da,
eta hemen zauzkagu,
nor izan zen ia ahaztu duen
herriari begira,
horrekin ere bizitzen
ikasi beharko duzun
egunsentian.

FINITU ZAIZU

Eta ospatuko ditugu, nola ez,
bizitzako garaipen txikiak,
nire liburu berriarengatik
bidali didaten
1.500 euroko txekea,
EGAko idazlanean
atera duzun *Bikaina*,
baretu zaizula eztula,
gauetan metraileta bat bezala
jaurtitzen zenuena.

Coto botila bat, mesedez.
¿Está bien así?
Ummm, oso ona!
¿Compartirán la comida?

Ospatuko dugu
25 urteko kartzelalditik
nahiko sano atera zarela,
hemen kanpoan inork

ez daukan irribarre batekin.
Ospatuko dugu gure pobrezia,
euriaren hotsak
ematen dizun baretasuna
ohean entzunda.

Eta ospatuko dugu baita ere
herri honek politikan
daukan noraeza,
ea shock bat ematen dioten
behingoz esnaraziko duena.
Hauek dira
iraultza berriaren hitzak:
Esnatu ala hil!

Baina batez ere
eguraldia epeltzen hasi dela
ospatuko dugu,
lorez bete direla zelaiak,
eta gu eskutik helduta goazela
kaleetan barrena,
zoriontsu izateko behar den guztia
bizkarrean hartuta.
Alegia, ezer ez.

Ez bada errurik
ezagutzen ez duen
lasaitasun oparo bat,
eta Getariako portuan
oparitu diguten berdela,
gure ondasun guztia.

AMODIOAREN LABURPENA

Paradisuaren lehen eguna zinen niretzat,
basoan sigi-saga datorren
errekastoaren freskura berdotsa,
eguneko lehen aparra
gau luzeenei amorruz
erantzuten dieten
oilarren haurtzaroan.

Paradisuaren lehen eguna
25 urteko etenaldiaren ostean,
muxuak esan
eta hitzak mihiarekin
gorputzean idazten zenizkidanean,
nik agindutako binomioei
—poliki, leun, azkar, gogor—
jaramonik egin gabe.

25 urtetan zinera lehen aldiz
eta zu han,
ilunpean ere,

niretzat egunsenti.

Zenbat urte itsasotik aparte!
Bisigu bat Xixariorenean,
eta zu paradisua atontzen,
lehen otoitzaren goiz-alban
hondartza hutsean paseatzeko,
dena guretzat eta
beste izakirik ez
gau haren munduan.

Lehen aldia, 25 urtetan,
larrutan lasai egiteko,
eperik —eta agian begiralerik—
gabe, eta gu,
paradisuaren lehen egunean
soinekorik gabe altzoan.

Gerezi umelak ahoan,
ardoa, kopa ahitzerainoko
zurrutadetan,
olioa azalean,
sartu nahian datorren egunari
jaisten diogun sareta

zoriona luzatuz,
luzatuz,
eta zu eta ni,
paradisuaren lehen egunean.

UNDEFEATED ARMY

Koadrozko alkandora darama,
galtza inpermeableak
mendirako eta beste
liturgia batzuetarako,
belarrian uztai bi,
zein kartzelatako oroimen
ezin jakin.

Behiala gudaroste bat izan zuen
bere esanetara, edo tira,
komando batzuk, utz dezagun hor.
Ez ziren hiletetan salbak
jaurtitzera iritsi.

Eta armak eta Goma 2,
4 tona azken inkautazioan,
gainean duen Arrano taberna
bere hiru solairurekin
hauts bihurtzeko adina.
Pentsatu izan du maiz.

Ez pentsa!

Kuartel hura bezala,
botoi bat albistegien hasiera
konkistatzeko aski,
bi hilabetetan joan ez zen
bolbora usaina utziz auzoan.
Hil zirenak, edo ez,
arbola idorrak paisaia lausotuan.
Horixe haren memoria, metafora jada.

Marxismoaz bazekien lehen
gaur infra-kapitalismoaz beste,
olio zikinean koipeztutako
mila euro irabazten dituenean.
Adi larunbat gaueko mozkor gaiok!
Bazenekite nork prestatu duen
kalimotxoarekin ahora daramazuen
solomo hori, noren eskuek
zabaldu duten piper potoa
granada baten eraztuna legez!

Zeinen gogaikarri zatzaizkioten
zuengatik —baita ere—

borrokara sartu zenari!
Baina zer eginen zaio:
erratu egin ziren Herriaren
askapen nazionaleko estrategak,
ostalaritza da armada
garaiezin bakarra,
errekluta berriak bereganatzeko
oztoporik ez daukana,
gaupasa basatien transmisioa
belaunaldi arteko lotura nagusi
bilakatu duena.

Agur eta ohore gudari zaharrari,
Estatuari aurre egin ondoren
zorupeko sukalde ketsuan
ogitartekoak prestatzen
dituen heroiari,
heroi orain den
ala lehen izan zen
erabakitzen duen bitartean.

EGIA DEBEKU

Gertaera larri guztien egia
dakitenak badaude,
esaterako, tiroka hil zuten
herritar hura,
norbaitzuek badakite
nola eta zergatik,
besteak beste
tirokatu zuen berberak.
Eta gehiagok.

Disidentea lurperatu zuena ere
gure artean dago,
gauero datorkio
leku zehatzaren gomuta,
arboladi hura, zelai bat gero,
bidezidor lokaztuaren jomugan.

Bizitza igaroko zaie,
egia inori esan gabe,
joango dira isil,

astun edo arin,
ezingo dugu jakin
zer hormatu zen
haien baitan,
eta zeren babesean,
Estatu baten arrazoia, agian,
edo ideal batzuen pipiak
azken arnasaraino lokartuak.

Sarekadan hildako lau gazteak,
36 bala batek, 42 besteak,
koartada kolektiboaren aitzakian
isiltasunaren eskubidea
irabazi zuen armadun talde hura
gure artean bizi da,
igaroko zaie bizitza,
joango dira isil,
hobetu zizkieten soldatarekin
aurrera egin zuten
seme edo alaben
malko artean.

Torturatu bakoitzeko
sei laguneko talde bat dago

ikararen egia dakiena,
bi torturatzaile
—bata on, bestea gaizto—,
haien buru zena, medikua,
epaile demokrata bat
eta haren idazkaria,
ken ile hori betaurrekoen gainetik.

Isilik egotea erabaki dute
dena jakinik
dena argitu lezaketen horiek,
orri zuriak utziz
gure historiaren liburuan,
eta pena bikoitzak
hurbilekoenen bihotzetan,
bortxaz galdu zutenari
egia ezin jakinaren
kondena gehituz.

Halere hor daude,
gure artean,
hemen dabiltza.
Eta egia dakite.

TESTAMENTUA

Porrota leunagoa da
Frakasoa baino,
baina sentimenduen hiztegia
pozoitzen daki:
hitz bat aski
urmael gardena uhertzeko.

Galtzaileak besteak dira beti,
hirugarren pertsonan
idazten dira elegiak
eta historiaren egiak,
Porrota, hitz hori,
txertatzen dizutenean.

Gogoaren ahulezia besterik
ez baita porrotaren onarpena,
lehen *errebelde* zenak,
erresistente edo *separatista*
orain hiztegietan
terrorista izaten

amaitu duenean ibilbidea.

Euskal Herri, gerlarien habi,
bizikidetza akritikora
soildu duten arbola,
festa-jantziz apaindutako
zubiak eskainiz
menpekotu gintuztenei.

Besteek esan diotena
onartzen duenean
—sufritzen ikasteko,
nazio tzarraren adabaki izateko—
sinatzen du herri batek
porrota, *kapitulazioa*
behialako gerla hizkuntzan.

Baina hitz sorta bat aski du,
arbasoen hiztegi zaharrean
bilatuz etorkizun diren argudioak:
bihur gaitezen hitzen gerlari,
gazteluetako murruak
hauts bihurtu direnean
ez da beste armarik

gogoaren gotorlekua
defenda dezakeenik.

Porrota, hitz hori,
isola dezagun birusa legez,
garaitu gintuztenen bakeak
lekurik har ez dezan
gure pentsamenduan.

Izan zena ezagutzea,
eta izan litekeena
irudikatzea aski baitu
edozein herrik
gerla berriak sortzeko.

ARROZTU GINTUZTENEI

GALDERAK BEHEKO SUAREN AURREAN

Zer da amodioa
sexuaren erauntsiak
baretu diren
neguaren atarian?

Intxaur-otarre bat, agian,
sukaldeko mahaiaren erdian,
elkarri alerik onenak
zuritzeko isiltasunean?

Zer da amodioa,
munduarekiko loturak
askatzeko unea
hurbiltzen ari denean?

Laztan-sorta bat, agian?
besaulkiaren gainetik
elkar babesteko
behar larri bat,

azkena?

Zer da amodioaz dakiguna?
Zer sentipenak
esaten diguna
teoriez landa
azalaren intziriak
samurtasun bilakatu
dituzten begietan?

Zertara dator, orduan,
ezin egote hau,
begi arrotzen ikaretara
hilotz zeudela uste zuten
betazal dardaratien jolasa,
amodioaren antzirudi?

Zer da
amodioaren soinekoa
handiegi zaion
misterio erraria,
izen bila dabilena?

KAFEAREN ORDUA

Neskak 46 urte dauzka,
eta gaztetan baino ederrago dago.
Haren aldaka-mugimenduek uhinak
sortzen dituzte oinez doanean,
zerbait nahi duela iradokiz
begira dituenei,
haren beharrei arrotz zaizkien
pentsamenduak isiotuz.
Hark ezin, ordea,
ibiltzen ikasi zuen bezala
ibiltzeari utzi.

Bulegoan oinarrizko lanak
egin ondoren kafetegira doa,
eta ebaki bat hartzen du
leiho ondoko mahaitxoan;
leku babesa da, argia,
kanpoa ikusi ahal du,
ibaiaz bestaldeko etxeak, eta,
urrunago, mendiak.

Aspaldi onartzen hasia da
ito egiten dela herrian,
ito monotonian;
begien ikusmiran hartzen du arnasa.
Maite du daukana,
daukanak ez duela betetzen
sentitu arren.
Oraindik ez du erabaki
hori konformismoa den
edo biziraupen estrategia.

Gizon bat eseri da
alboko mahaian.
Ikusi izan du, isilik beti,
gaur zerbait esango dio.
Eguneko momenturik onena!,
eta neskaren irriak
gizonaren irribarrea esnatu du,
lamada bera argitzen duten
bi txingar.

Zaharra iruditzen zitzaionak
urteak galdu ditu;

badira pertsonak
hitz egiten hasitakoan
gazteago diruditenak.

Mahaitik mahaira hitzak txirikordan,
berera gonbidatu du azkenean.
Zergatik uka atsegin zaiguna?
Aurrerantzean bi dira kafearen orduan,
eta partekaturiko unea lehen baino hobea.
Baina zurrumurruak abiada hartu du,
eta aieruak sendotuz doaz
txikiteoaren bukaeran.
Bikote berria sortu da
mihi gaiztoen tenpluan.

Aspaldi ezkonduak direla biak,
bi aspertu bizitasun bila,
ohean elkarrekin ikusten ditu
artalde etilikoaren begiak.
Zirimolan doa susmoa,
lardastu ditu bazterrak,
neskak ezin du gehiago:
isiltasun mingarrien artean,
taxurik gabeko zigorpean,

psikiatra ikusi du.
Hitzen ziztadek errukia ments.

Biktima bakarra da, epaile tropela,
gaizto aktiboak eta epel otzanak
arau berberaren ahaide,
bekaitza errepikatzen baino
ez dakitenen esku baitago
herriko justizia emozionala.
Bi dira maitaleak,
baina emakumea
zigortzen du kaleak.
Lagunak ez dira hain lagun,
etsaiak, berriz, zakur.
Umorez despeditu du psikiatrak:
antolatu autobusa
haiek dira eta
psikiatra premian daudenak.

Zeozer egin beharko dinagu
hargatik kondenatu gaituztenez!,
dio kafe-lagunak kikara jasota:
Gora Herodoto!
Zergatik, dio neskak algara-minez:

Umorea delako tragediaren antidoto!

Neskak 46 urte dauzka,
eta eguneko momenturik onena
—denek kondenatu dutena—
gozatzeko prest doa
gaur ere kafetegira.

HEZIKETAREN HISTORIA

Zer egiten dugu
bereziak garela
agertzeko,
eta zer
agertzen zaigu
berez,
berezia dela
susmatu gabe?

Zenbat lan
originalak izaten,
gure originaltasuna
inpunitate guztiarekin
ezabatu dutenean?

Moldakaitz zioen
irakaslearen oharrak
moldean sartu nahi
ez zuenaren libretan.
Ezin izan

izan nahi genuen gisako,
ba ote ezintasun
larriagorik?

Negarra aurrena,
txupetea hurrena,
debekatu ziguten
eskuekin jatea
eta jolas egitea,
gure barnean udaberria
ernamuinetan zenean.

Zenbat lan, orain
gizarteak berezitzat
daukanaren bila,
eta zein urrun
geure berezkotasunetik,
denen mesederako
antzutu ziguten
nortasunetik.

DIALEKTIKA

Dena sinbolikoa baldin bada,
bolo-bolo hizketan
aritzen bagara etengabe
zer geratzen da bizitzaz,
bere funtsaz zer?

Zergatik farmaziak berde,
semaforoak gorri,
ezkontzak zuriz
eta hiletak beltzez?

Politikoak gorbataz,
gorbataz enpresarioak,
eta hauen eta denen
emazteak takoiekin?

Nork eros ditzake
belaunean tarratada
daramaten galtzak
—berriak baino garestiago—

pobreziatik urrun
—eta jaustetik salbu—
dagoenak ez bada?

Pilaketa ekonomiko hutsari
Garapen deitzen bazaio
—auto garestia froga bakar—,
zerbait gaizki egingo zenuen
50ekin soldata on bat
ez daukazunean.

Sostengarria bizio garbiak
edukitzea bada,
elkartasuna Afrikako lastoa
adreiluz ordezkatzea,
eta demokrazian bizitzea
inposizioak onartzea,
zer geratzen da bizitzaz,
bere funtsaz zer?

Zelako leizea
sinboliko diren plazerei
eta pasio kartsuei
eskainitako denboran!

Alaitasun basatiaren
eta inguruari josita ko
barre kontrolatuen artean!

Besteen begiradak
azterketa zaizkigunean,
desfile sozialerako
atonduz goizero,
gure hizkuntza
etiketa guztiei
emandako erantzun hutsa
bilakatu denean,
urtaroak iraungiz
ezer berezia
egiteko beldurrez,
zer geratzen da bizitzaz,
bere funtsaz zer?

USTEL-EGIAK

Ikasi genuena eta dakiguna
ez dira gauza bera;
bata oroimenean gorde da,
barne-muinean bestea.

Dakusaguna ez da
ikusten duguna;
begiratzen erakutsi digutenek
itsu egin gaituzte
interes ezarrien kulturan.

Esaten zaigun oro
ez dugu entzuten;
miretsi dugunaren hitzetan
adina jakinduria egon liteke
baztertu dugun
mozkorraren marmarrean.

Kantua da eskala kromatikora
hurbiltzen den txori-hotsa,

ulua otsoen
intziri monokordea,
ontzaren auhen gautarra.

Uste duguna ez da, maiz,
pentsatzen utzi digutena baino;
sentitzen duguna, tamalez,
sentitzeko esan zigutena.

Ikusteko prestatu duten hura
bakarrik ikusiko du gogoak,
baina dena lehen aldiz bezala
ikusiko du orotara ireki denak.

ARS POETICA

Jakintsu izatea
sinpletasuna galdu gabe;
sakona, baina xume
behar nautenengana.

Urrun begiratzen jakitea, gogoak,
baina hurbil adiskideari soa.

Jabetza pribatua deuseztea
dena emateko maite ditugunei
eta, ezagutuz gero,
maiteko genituzkeenei.

Aberatsa daukanetik gehien
ematen duena baita,
ez gehien daukana.

Urrun begiratzen jakitea, azken batean,
hurbil dagoena ikusteko adina.

Hitzetan jartzea edertasuna,
baina isiltzen jakitea
dena itsusten duten
topikoen atarian.

Ezartzen dizkiguten
neurriak apurtu,
neurri propioekin
bizitzen ikasteko.

MAITASUNA ZERGATIK

Hitzak behar ditugu
isiltasuna maite dugula
esateko ere.
Ezin isilik maitatu
sentipen hutsaren hasperena.
Ezin adierazi gabe utzi
ezer adierazi gabe
hobeto geundekeela.

Mendia maite badugu
zergatik argazkiak erakutsi?
Hura han gelditu da
zu jaitsi zarenean,
airea ez duzu ebatsiko
zure kameran,
izotza, orbela,
elurraren prismak.
Zergatik paper ofizialean idatzi
izartegia bularrera dakarkidan
maitearen izena?

Gustukoa egin nahian baina
egindakoa esplikatu beharrean
gauzka bizitzaren amarruak,
gustukoak gero eta urriago
eta adierazteko modukoak
gero eta maizago
egiten hasten garen arte,
egitera goazen ekintzak
gero esan beharko ditugun
hitzen neurrira inausiz.

FANTASIA BAT

Ume bat behar genuke alboan
erabaki garrantzitsuak
hartzerakoan.

Beti elkarren ondoan
orri inprimatuetan,
Erabakik eta *Garrantzitsuk*
osatu binomioan
Garrantzitsu da
benetan arriskutsu.

Garrantzitsu, traidore hori,
Erabakiaren atzetik dator,
mozorrotzea du laket
intentzioak ezkutatzeko.
Ikaratzen gaitu
hartua genuen *Erabakia*
zalantzan jartzeraino.
Bozkario luke
gozamenari uko eginen bagenio

ondorengo zigorren
—eta sarritan imajinazioan
soilik daudenen— beldurrez.

Umeak ez du ezagun
Garrantzitsuren esanahirik.
Behar duena ikasi
eta gainontzekoa
ahanzturaren estoldara
jaurtitzen daki,
eskuzabal dena emateraino,
egoista dena hartzeraino,
gure irudiko izatetik
salbatzen ez badugu
galduko du, oi samin!,
berak gu salbatzeko
zeukan ahalmena.

Neuregan baitakuskit gizakia:
Jakintsuagoa zena
42 urterekin,
osasuntsuagoa 35ekin,
ausartagoa 22rekin,
ameslariagoa 17rekin,

argiagoa 12rekin,
jatorragoa bostekin
sakonagoa hiru urterekin,
isilik munduari begira
egoten nintzenean.
Tximistak izutuko ninduen,
zakur zaunkak, inoiz ez
Garrantzitsuren hozkek.

Zalantza gutxi daukat:
Ume bat behar genuke alboan
edozein erabaki hartzerakoan.

ANTZINAKO DESPEDIDAK

Agur esan behar badidazu
ez dadila tren geltoki batean izan,
ez ditzagun errepikatu
barne-sarraskiaren zeremoniak.
Oroimenik zaurgarriena
horixe baitzait:
geltokiko jende artean
zure kardantxilo ibilerarekin
eta irribarre jostari harekin
niregana etortzen ikustea.

Izan liteke agur aseptiko bat
gure amodioari eman genion
ukendu tragikoa
—benetakotzat dukegun
amodio orok behar moduan—
traizionatu gabe?
Ala agurraren ekaitzean
neurtzen da
agurtutakoaren tamaina?

Ezti goria zeukan hasiera
altzairuzko herra
bilakatuko duen amaierak
liluratzen al gaitu?

Agur esan behar badidazu
egin ezazu zirujau baten gisan,
zorrotz, zehatz eta azkar.
Ez utzi erromantizismoari
zauria zornatzen,
ez dezatela jakin, begiek,
azken aldiz zaituztela ikusiko
zigarroa abileziaz pizten.

Esadazu agur partitzeko tenorea
berantetsi baino lehen,
salba nazazu, beti mesedeak
egiteko prest zinen horrek,
agur esatea erabaki dudala
aitortu beharraren
sufrikariotik.

AROEN LEGEAN

ARRATS-AURRE

Pasiotik galdu du gehiena.
Lotsatik, berriz, dena.
—*Lotsa,* zarena galarazteko
txertatu zizuten
mekanismoaren izena—.

Desioaren eztena,
naturaren opari,
naturak berak daki
leuntzen hobeki.

Gozatu ez izanak
dakar hobena,
galeraren pena,
eragozpenak gainditzen
jakin ez zuenaren
zoritxar azkena,
errepasoaren orduan.

Lotsatik ezina,

ezinetik barrua
kiskaltzen duen sua.
Desiratu genituenei
eman gabeko laztanak
mahasti ihartuak dira,
oroimenaren ezpalak.

Zilegi baitzen erailtzea,
lapurreta, bihotz nobleen triskantza,
baina ez maitatzea, antza,
garai triste batzuetan,
berdin dio nor, nola,
proiektuarekin edo gabe.

Pasiotik galdu du dena,
eta pozik dago halere:
ahitu du ahalmena,
taburik gabe gozatuz,
gozatua muga gabe emanez
lotsaren gerra ere
—benetakoa zenik
inoiz sinetsi ezinik—
irabazi zuenak.

METASTASIA

Arbolak astintzen
seinale batzuen bila
gabiltza sarritan,
patuaren hizkera sinbolikoa
ulertu nahian
hostotzaren erdian.

Autobusean zure gustuko kanta
mugikorrean entzuten doan neska
ez ote da zure
betirako bikotea izanen?
Jaisterakoan zerbait
esan ahal diozu,
txiste bat telefonoaren trukean...

Xoxoa agertu zaizu
belardian kantari,
mokoa hori,
duela mende erdi bat
hildako aitona

ote bisitari,
xoxoei kantuan irakasten ziena?

Eskua luzatu dizu kartoi artetik
Afrikako emakumeak,
munduko erruki guztiari deika
haren begi beltzak,
ez ote duzu behingoz
—sarri pentsatu legez—
zure bizitza erosoa
aldatzeko dei bat?

Horoskopoan leitu duzu,
jadanik ba omen dakizu
gogo-ekaitzen erantzuna, horratx!
Bazoaz dakizunaren bila
ameskerietan egotetik
zerbait praktikoa egiten
hasteko orena
iritsi dela sinetsita.

BISITA

Eta ezer gertatzen ez denean ere,
demagun igande arratsalde
hits batean gaudela,
hiriaren kanpoaldean
langabeziak agortutako
burges txikien auzoan,
anai elbarria bisitatzen edo,
inor ageri ez den egun
lanbrotsu horietako batean...

Poema bat egon liteke zure zain,
begira banku horretan
telefono zenbakia daraman
paper muturra,
zenbakia eta bihotz bat ondoan
baldar eta presaka margotua;
begira emakume arabiarra,
bebarrutik uzkur ateratzen,
fraide bat irudi
kalostran iheska;

edo arbola hori, asmatu bere izena,
begira xoxo urbanoaren moko horia,
asmatu noren gelan kantatuko duen
argiaren erreinu bezperatan,
eta zer sentituko duen agian
begiak irekitzeko ikaratan
bizi den ohetiak,
eta zergatik,
nondik nora doazen gure bizitzak,
nola iritsi zaren auzo honetara,
gerokoa hobea izango ote den,
agian auzo hau baino hutsago dagoen
zure etxera iritsitakoan.

Ez galdu orain
poema bat aurkitzeko aukera,
zentzu izpi bat, babes edo arnas
ezer gertatzen ez den
igande arratsalde hitsean.

TXANPONAREN ALDEAK

Zein dontsua den
amodioaren saminaz idaztea
maitea ondoko gelan
nobela bat irakurtzen
daukazunean.

Zein sentikor kazetaria
etorkin ito berrien harira
—67 ume tartean—
Jarraituko dugu gure
afari festa honekin halere!
idatzita afaltzera
esertzen denean
—hark sukaldean du maitea—.

Gosetiak ditugu mintzagai
bigarren platera ekarri bitartean.
Turismo masifikatua
hondartza mukuruetatik itzuleran.
Ahantzi dugu Kutxazaineko lotia

etxeko atea ireki orduko.
Errukitsu baikara, hara salbamena,
ondasunik arriskatu gabe.

Ez garen hura ulerkor zaigu,
haren lekuan bageundeke
gogaikarri litzaigukeena.
Hurkoaren arazorik ez dugunean
elkartasun oparoa dugu opari.
Kausa on guztiak urrun,
hurbil zaizkigunean, uzkur:
Nork nahi lituzke zortzi,
8! etorkin beltz bizilagun?

Astindurik ez, ordea,
gure kirio izoztuen sinapsietan,
jabetza ekonomikoaren onurak!
Eta rimmel-hitzak eskura
gure irudiaren apaintzaile.

Iritziak emateko larderia
munduari inposatu diogun
kondena nagusia.

Injustiziaren alde onean
erori denaren zorteaz
gozatzen dugun bitartean.

SELFIE

Zer jakin nahi dut nitaz? Dena?
Ala bizitza gehiegi
eskastuko ez didan
informazio galbahe bat aski?

Nori eskatuko diot
nitaz mintzatzeko?
Zein puntutaraino,
nire ispilua su goritan ipini
eta milaka kristal txintxarretan
apurtzen hasi bitartean?

Eta nola osatuko naiz berriro?
Koordenada berrien esnetan
ala ziurtasunaren
izur zaharretan?

Mosaiko bihurtuko naiz,
ala erdeinatuko dut osagarri oro,
kanpo-begirada esklabista hori,

ispilurik gabe bizitzen
hasi zen Gandhi haren gisan?

Eguzkia sartaldera bidean,
olibondo bat, soroaren bakardadean,
agian 1.000 urte dauzkana,
zainak lako zuztarrekin
lur idorra oratuz,
zikoina bi eliz dorrean.

Eta ni, dagoeneko
trenean ez dagoena.
Geltoki zahar honetan
jaitsi naiz.

Bata badoa —eguzkia—,
besteak badatoz —zikoina kumeak—;
guztiari soraio begira
olibondoa eta ni,
bere curriculum ahantziari
argazkia atera diodan unean.

MODULAZIOAK

Nola laranjak sasoiaren amaieran,
azala idortzen zaigun heinean
zaporetsuago gara geu ere;
ugaritu zaizkien pipiten antzera
—fruitu ororen legera—
hasten gara isurtzen haziak
denboraren hondora.

Zerbait esan nahi, zerbait utzi;
irabaz litekeen borroka bakarra.

Lanbrotutako bailaretan
lepoa tenkatuz ostarte bila
helburuek astun bilaka gintuzten
garaietatik ihesi,
dagoeneko mina ahaztu duten
orbanak egurasteko
—antizikloiak dabiltza pantailan—.

Zimurren uhinpeko naufrago,

mundua koloretsuago
bilakatzen da deblauki.
Non zeuden alga gorrikara hauek,
goroldioaren berde kuaternariokoa,
egunsentiaren zilar zaharra?
Noiz ikasi dute begiek ikusten?
Arnasaren urtaroak iraungi ahala
askapena den paisaiak
isiotu ote ditu?

Xerloak urdindu ahala
gero eta biluziago
gustatzen zait dena,
azalorea urdaiazpikorik gabe,
adiskidantza ponparik gabe,
programarik ez amodioan,
tragediarik ez despedidetan.
Leiho bat, eta argia.
Edo gau bat, eta soinu haiek.
Amets guztien erlastura iristean
koloreen eztanda basatiaren erdian.

LABORATEGI ANIMIKOA

Horra heriotza:
ebakuntza mahaian,
azterketa-gai bilakatua
probeta baten barruan,
lupatik mikroskopiora,
mikroskopiotik arimara,
ezin diote barrunberik ikusi
erlijioentzat mehatxu nagusi
—manipulazio sistema goretsi—
bilakatu denari.
Begira musulmanak,
kristauak, metodistak
edo protestanteak
esperimentu ezberdinak egiten,
zein baino zein
paradisu bikainagoak eskaintzen,
honetara edo hartara
jendea erakarri nahian,
begira nola artaldeak
osatzen dituzten, jendea ergeltzen,

ergelak ezjakin bilakatzen,
eta ezjakinak zalantzatien borrero.
Asmatzen dituzte ipuinak,
kontakizunak,
zentzu itxura nahi luketen atalak,
baina heriotzak ihes egiten du
beti hatzen artetik.
Bost segundo aski,
ospitaleko gelan izan da;
istant bat,
eta kamioi azpira joan den
autoan izan da.
Heriotza ez da aingira bat,
ez da mirotza,
bila datorkizuna,
unerik bereziena baizik,
bizitza bere osotasunean
maite baduzu
hura ere maita dezazun
eskatzen dizuna.

GARAMATZAN INDARRA

Gorputzak bere bidea jarraitzen du
naturaren oinatzen barrena,
sena du gidari
buruak harentzat egiten dituen
planak bazterturik.

Ez du ulertzen
bazkari luzeen protokoloa,
lagunekin alkohola edan beharra,
udaberrian loratu den
hazia da haren eredua,
udazkenean lokartuko dena.

Ezagutzen ditu mugak,
gaixotzeko baldintzak,
baina entzungor zaie haiei
gure burua, hara gure errua:
neurri gabeko ametsetan
iraun nahi zitala.

Gorputza dugu gaztelu,
bertan gaude eta hori gara,
entzuten badugu
naturaren antzinako taupada,
dei eginez hesien baitan
aiduru gauzkan orekara.

Hasi eta buka,
loratu eta zimeldu,
eta bitartean bizitzera
eman zaigun aldia
gozatzea besterik ez da
gorputzaren jakinduria.

SOSEGUAREN TAUPADAK

AGURRA

Eta besapean hartu, tolestu
eta eraman nahi banauzu,
orri zimurretan haurrek
margotzen duten eguzkia bezala;
edo horman zintzilikatu duzun
argazkitik begiratzea nahi baduzu,
samur eta goibel;
txanpon bihurtu nahi banauzu,
txantiloi, zure esperientziaren
oroigarri —sexurik onena
izan zenuen garaikoa—;
nigandik urrun joan nahi baduzu,
ni bezalako beste batzuen
bila bada ere;
arnasa hartu, gorputz
eta haragi berrien azalak
dasta nahi badituzu, ongi da,
ez baldintzarik
ez ezer ez dizut eskatuko.
Aski dut goizeko

zure lehen pentsamendua
eta gaueko *maite zaitut*
isil bat,
arku horren koordenadetan
eroso eseri,
orekari bi korapilo egin
eta bizitza hau
—beti egin dudan gisan—
firin-faran igarotzeko
zu gabe.

SOLASALDIA

Hiltzea erraza dela diote
munduko edozein izkinatan.
Hiltzea zaila dela diote
ospitalean daudenek,
tresnak eskura eduki arren.
Ez dietela joaten uzten
joan nahi dutenei ere.
Ez dela erabaki litekeen zerbait.
Mistika gailentzen zaio fisikari.
Haurtzaroan nahi gaituzte, halako
bilakatu dute zahartzaroa ere.
Pistola bana eman behar litzaiguke
erretiroarekin batera,
baina zikina omen,
epaitegiko langileei dagokiela
hormako odola garbitzea,
lehenaz aski estresatuak daudela.

Ez jardun gauza horiei buruz
—esan dit amak—,

neu nago hiltzetik hurbilago
eta ez dut ezer entzun nahi.
Zurea bai erosoa,
osasun betean zaudenean
heriotzaz hitz egitea.
Idatzi gauza politei buruz,
Maitasunaz, adibidez.

Ez da beti dagoenean bonbon.
Bere aroak baditu.
Maitasuna 15 urtetik
25era bitartean da ederren.
Emakume sortu bazina
jakingo zenuke,
eta gure garaian are azkarrago.
25ekin ardurak hartzen genituen,
eta hor amaitzen zen
amodioa, eta haren berriketak.

Hamar urterengatik
merezi du gainontzekoak?
Gaur baietz esan dezaket,
bihar igual ezetz.
Dagonean merezi duela,

baina ez dagoela ohartzerako
zahartu zarenean...

Galde egiezu beste batzuei,
eta ikasiko duzu
aurretik egon den
sufrimenduaren araberakoa dela
heriotzaren neurria.

Hor duzu gaia.

IN MEMORIAM

Eskelak heriotzari zentzua
eman nahi lioketen txanelak dira
paperezko itsaso mortuan.

Erreza izan zen zu maitatzea,
ezinezkoa ordea zu ahaztea.

Egoskorra zinenik
ez dute aipatuko,
ahanztura da, soilik,
delitu nagusia.

Haren aurkako arao sortak
errepikatua izan behar du
funtzionatuko badu:

Gogorra da onartzea
gehiago ez zaitugula ikusiko,
baina bizi garen artean,
ez zaitugu ahaztuko.

Zenbat dirau, baina, hautsaren oroimenak?
Bi? Sei? Zortzi? Egun? Aste? Urte?
Biziko naiz? Ez naiz biziko?
Jakin-minean bizi izan denak
ez du halako txorakeriarik gomutan
arnas etenaren ilunabarretan.

Ahaztu hildakoak berehala:
oraina bizitzen
ez dizu uzten
haien oroimenak.
Beste mundutik ere
aginduak emanen dizkizute!

Entrega zaitez heriotzari:
izan besterik gabe
deseginak izanen garela
onartzeko handitasuna!

Jaio, bizi, hil...
Lilura xumeagorik!

MUSIKA JOAN DENEAN

Mila esker, gorputz,
bizitza gozatzen
lagundu didazulako.

Mila esker, eguzki,
lore edo izar,
begiak iratzar zenizkidatelako.

Mila esker, umiltasun,
besteen tokian
jarri ninduzulako.

Eskerrak zuri, adimen,
gogoari neurria hartzen
erakutsi zenidalako.

Mila esker, zuhurtzi,
oporretara joaten
zinelako maiz.

Eta nola ez,
mila esker, hatzak,
ukitzaile nekaezin apartak.

Mila esker lotsa,
banitate eta harrokeri,
zuen porrota onartzeagatik.

Mila esker, ispilu,
neure neurrira
ekartzen ninduzulako.

Hitzoi, esker mila,
zenbat ospe
eta entretenimendu gozo!

Mila esker, pentsamendu,
soberan zeundenean
desagertzen ikasteagatik.

Mila esker, edertasun,
dena bildu zenuelako
inor diskriminatu gabe.

Zahar, gazte, nerabe,
adin guztien jabe
egin ninduzuelako.

Mila esker, heriotz,
jausitako arrosa
gehiago ez zela
nire eskura bilduko
erakusteagatik.

AZKEN ANEMONAK

1919ko abenduaren 3an
Pierre-Auguste Renoirrek
errezel horiak irekitzeko
eskatu dio neskameari.
Anemonak margotu nahi ditu,
Nénette xaloak lorategitik
ekarri dizkionak.
Argia motela da,
baina bere paletako
kolore apurrekin
gai sentitzen da
jadanik gozatu ezin duen
bizitza horren edertasuna
oihalera ekartzeko.

Les colletes-en bizi da,
500 urteko olibondoek
inguratzen duten etxean;
hauek eraitsi eta ezpalak
—*Nizako oroigarri*—

saldu nahi zituen
espekulatzaileari
aurrea hartu dio.
Bertatik itsasoa ikusten du;
giza-morrontza guztiak
atzean utzi dituenaren
bakea eta energia ditu zainetan.

Pintzela Artritisaren minak
zurrundu dion eskura
lotzeko eskatu,
soka batekin, guri-guri,
kaballetearen aurrean eseri,
paleta txukun-txukun belaunetan,
eta arrasto ikusezinak marrazten
hasi da mihisean,
teoria guztietatik aske,
begia gidari, eskua dantzari.

Ordu batzuetan,
gogoa loreetan,
erabat ahaztuko ditu
gorputzaren minak.
Ez du amaituko bere azken lana.

Pintzela kentzeko keinua
egin dio Nénetteri,
eta esango du
konortea galdu aurretik:
Uste dut zerbait ulertzen hasi naizela!
Ohean etzango dute margolari zaharra
eta gau hartan hilko da.

Broma edo tragedia ote da
zerbait ulertzen hasteko
amaierara iritsi beharra?
Egunero iratzartzen baita nigan
zerbait ulertzen
hasi ote naizen sentipena,
eta uneoro amatatzen,
ume bihurriari
urruntzen zaion
ostadarraren gisan.

ARROTZ ETA EDER

Noiz izan gara ederrago
17 urte genituenean baino,
pentsatu izan dut
urteak betetzen nituenero.

Sexuak lore artean
eztanda egin zuen uda hartan
masusta eta marrubizko belazeetan.

Noiz izan gara ederrago
haurra jaio zenean baino,
dio amak, bizitzaren zainetan
odol berri izan zenak.

Noiz izan gara ederrago,
eta bakoitzak du bat
oroitzapenen artean:
baserria erosi nuen egunean,
Himalaiako eternitate zurian,
Hamlet egitera ausartu nintzenean...

Denok dugu mundua perfektua
izan zeneko ideia bat,
dena bere lekuan egon zena.
Ez luzaroan, baina.

Dena mugitu zen gero
gure begien aurrean,
eta maiz pentsatu izan dut:
Ez ote iragan ederretsia
orainaren ukazio, beldurraren amarru?

Urteetan lozorro, orain ziur nago:
Noiz izan gara ederrago
gaur garena baino?
Elurraren sein, taosaren haurride,
laket bizi nahiaren adiskide,
euriaren hitz guztien maitale,
naizena izatearen izua
gainditu ondoren.

TERTULIA

Batzuetan hiztun esnatzen naiz.
Berehala antzematen diot
dantzari dabilen
barne-indarrari.
Hiztun esnatzen naizenetan
Kresala kafetegira joaten naiz.

Han aurkitzen ditut Eneko,
Joxean, Milagros edota Jokin.
Zein den hizlari hobea
nork jakin!
Zerbitzaria ere
gurekin nahasten da,
kafeak utzita.

Bestetan mutu esnatzen naiz.
Isilik utz nazaten
beste desiorik ez da izaten
goiz alu horietan.
Orduan, herria zeharkatuz,

Elurpe kafetegiko
bidea hartzen dut.

Han dago neska beltzarana,
gizon iluna, andre goibela
eta zerbitzari uzkurra.
Egunon, berdin,
eta isiltasunaren tenpluan
ez da beste irainik onartzen.
Inork ez du
inor zelatatzen.

Behin telebistan agertu nintzen,
eta egoera aldatu egin zen.
Kresalakoak lotsati zeuden,
agian haiek esandakoak aireratzen
hasiko ote nintzen edo.
Elurpekoak, aldiz,
txandarik hartu ezinda,
ni zoriontzeko, ados zertan
eta desados nolatan zeuden
agertzeko irrikan.
Infiltratu bihurtu nintzen Kresalan,
figura bat Elurpen.

Hurrengo tertulian
isil-isilik egon nintzen,
solemnitate osoarekin
honakoa esan ondoren:
Dakienak ez du hitz egiten,
mintzo denak ez daki ezer.
Telebistatik bota egin ninduten, noski,
baina berriro nire lekua
eskuratu nuen
goizetan bizitzen
laguntzen didaten tabernetan.

Hiztun nagoenetan
Kresalan hartzen dut kafea;
mutu nabilenetan
Elurpen irensten dut
isiltasunaren sakona,
bakerik gozoena.